

2. Ingvar Ambjørnsen: En anden stjerne

Teksten er fra novellesamlingen En anden stjerne, 2016.

Ingvar Ambjørnsen (f. 1956), norsk forfatter.

Lester ringede ved titiden. Det var lille juleaften, og gaderne i byen var ved at gro til af sne. Der stod en stærk vind ind fra fjorden, den piskede krystallerne ind i de mindste sprækker og formede et eventyrlandskab ude i baggården. Jeg havde siddet i stolen ved vinduet og drukket rødvin. Jeg var nok gået lidt i barndom, for noget af en lille drengs glæde ved et

5 kraftigt snefald blomstrede i mig. Det var smukt at se naboens port gro langsomt til, blive fyldt af alt dette hvide. Jeg sad der alene og mærkede julefreden. Brændeovnen hvinede og peb for sig selv, fordi fugtigheden i birkeblokkene blev presset ud gennem fløjterne i træet¹.

Jeg havde ikke lyst til at tage telefonen, men så kom jeg i tanke om, at jeg havde en skrøbelig mor i den anden ende af landet.

10 Det var som sagt Lester. Han mente, at det var på tide at spise en julestjerne eller to. Og til min egen forundring sagde jeg ja. Jeg klædte mig straks på og gik ud.

Byen lå næsten øde hen. Kun fra værtshusene lød larm og latter. Lester boede i en af de gamle hytter nede ved floden, her var der ikke ryddet, jeg gik i sne til midt på læggen. Da jeg nåede frem, børstede jeg det værste af mig, før jeg gik ind i trappehuset. På første sal

15 havde han ladet døren stå på klem, jeg kunne høre ham rumstere ude i køkkenet.

— Du sad vel i din stol igen, kunne jeg tænke mig. Han var i gang med at smøre en kæmpe madpakke. Brødkiverne dækkede hele bordet, han skar lange gule skiver af osten.

— Ja, sagde jeg.

— Den stol spiser dig en dag. Det er ikke bare mig, der er bekymret.

20 Jeg satte mig på brændekassen.

— Det her vejr er lidt af en gave, fortsatte han. — Og skoven står jo præcis, hvor den står.

Jeg forsøgte at få ham til at indse, at han var blevet gal.

— Sørg for teen, fortsatte han. — Vandet koger. Han stablede brødkiverne oven på

25 hinanden og lavede to store pakker. Senere fyldte vi te på to toliters termokander.

— Jeg er ikke klædt på til en Nordpol-ekspedition, sagde jeg.

— Nej, sagde han. — Det ved jeg.

Jeg burde egentlig ikke være blevet overrasket. Jeg havde kendt ham så længe. Lester var en genstandenes mand. Hele huset bugnede af møbler og lamper, messinglysestager,

30 malerier, vægtæpper og nips. I soveværelset havde han et garderobeskab på størrelse med min stue. Men da han tog mig med derind og fandt de to italienske flyverdragter fra Anden Verdenskrig frem, blev jeg alligevel lidt paf. Jeg havde aldrig set en italiensk flyverdragt før. Den var syet i ét stykke, og fra skridtet løb en lynlås helt op til halsen. Hætten kunne trækkes ned til lige over øjnene og snøres til. Dragterne var forede over det hele, både i ben

35 og arme, og de var stive af grøn imprægnering². Da jeg fik taget min på, lignede jeg Michelin-manden³. Støvlerne var også originale. Også de forede og af kraftigt læder, som Lester havde smurt ind i svinefedt. De nåede mig til knæene, og når jeg glattede buksebenene udover og snørede dem, var jeg i grunden rustet til den poltur, jeg havde talt

¹ *fløjterne i træet*: når fugtigt træ varmes op, presses træets saft ud. Dette giver en fløjtende lyd.

² *imprægnering*: det at behandle et materiale med et særligt præparat, fx for at gøre det vandtæt eller modstandsdygtigt over for bestemte stoffer.

³ *Michelin-manden*: dækproducenten Michelins maskot og logo, der er en hvid, overvægtig figur, hvis udtryk er inspireret af en bunke stablede bildæk.

40 om. En snestorm her i Norge var for ingenting at regne. Jeg hjalp Lester med at få sin mundering på. Så tog vi hver vores rygsæk og vraltede tilbage til køkkenet. Det var tungt at bevæge sig. Armene blev presset ud fra kroppen, og man fik automatisk en bred benstilling.

Lester fandt de to røde stjerner frem. De var bittesmå og lå og funkede i hans svedige hånd. Jeg kendte dem fra tidligere og var blevet tryk ved dem. Det var stærke varer, men med en lidt speedet motor, der gjorde det ret nemt at holde styringen. Vi spiste hver vores.
45 Så pakkede vi sækkene og gik.

Udenfor var vejret blevet helt vanvittigt nu. Vi måtte lægge os i læ for vinden. Af og til kom stødene med en sådan styrke, at vi næsten væltede omkuld. Alligevel havde jeg det lunt og godt under mit imprægnerede skjold. Da vi var nået halvvejs ned til centrum, standsede Lester og lagde sækken på jorden. Han stod og rodede i den og fandt så to par
50 briller frem, der hørte til udrustningen. Nu lignede vi fuldstændig to italienske piloter fra Anden Verdenskrig. Det var kun flyet, der manglede. Jeg havde tilmed et par vinkler⁴ på armen og en enkelt udmærkelse af en eller anden slags over venstre brystlomme.

Vi nåede den allersidste bus fra busstationen. For hver gang vi stoppede og tog nye passagerer med, var der nogen, der troede, de så syner. Vi kom langsomt op over byen, og
55 lysene fra den blafrede under os i snehavet. Inde imellem de tunge træer skimtede vi oplyste vinduer i villaer, vi ikke kunne se. Vi var de eneste, der stod af ved det sidste stoppested. Den gamle bus vendte og kørte tilbage. Heroppe var der ikke et hus, ikke andet end mørk skov og hvid sne. Da vi tog de første skridt ind i dette mærkelige huldrehjem⁵, mærkede jeg LSD'en, der kom snigende som en varm, elektrisk sitren. Der var ingen sti
60 her. Vi skar ind imellem granstammerne, og det hvide dække nåede os til lårene. Men der var koldere heroppe i højden. Sneen var tør og let at komme igennem. Kontrasten mellem den sorte skov og den hvide sne var overvældende. Vi bevægede os ind i en sort-hvid film. Farverne var døde, og det gav os en stor ro. Vi talte ikke, det var ikke nødvendigt og heller ikke muligt. Vinden ville feje ordene ud i ingenting, før de nåede den andens ører. Og jeg
65 tænkte, at det var godt sådan. Godt at gå i dette ordløse landskab af venlige grantræer og piskende, kolde vindtræk. Tanken om at jeg for bare et par timer siden havde siddet i en lænestol og drukket vin, virkede absurd. Det var her, jeg hørte til. Jeg var et kæmpestort landskab, et urvæsen; det trak vejret, jeg trak vejret i det, det trak vejret i mig. I takt med vi kom dybere ind i skoven, nåede sneen os til brystet, vi lod os falde fremover, vi sank i det
70 hvide. Jeg blev til en puppe; en væskeopløsning indkapslet i en skal; snart ville jeg træde frem som noget nyt, noget andet. Hvor inderligt træt var jeg ikke af alle de år, jeg havde bag mig, årene i larvestadiet, al den tid, som var gået med meningsløst ordgyderi.

Efter over to timer kom vi frem til en ryddet skovvej. Vi bankede sneen af flyverdragterne og fortsatte videre ud i ingenting. Vi anede ikke, hvor vi var, kun at vi
75 befandt os et godt stykke uden for det socialdemokratiske kontrolsystem, hvor to og to havde en slem tendens til at ende som fire. Et sted stoppede vi og spiste hver vores bid brød. Det smagte ... Jeg kan ikke beskrive det, men jeg forstod, at det var det første egentlige *brød*, jeg havde haft i munden. Jeg kunne tydeligt mærke, hvordan næringen trængte ind i kroppen, når jeg tyggede og slugte.

80 Vi gik videre. Klokken nærmede sig fem om morgenen, og tilfældighederne førte os atter i retning af civilisationen. Skovvejen, vi havde fulgt, gled over i en villavej, vi befandt os pludselig blandt de mest lukrative⁶ byggegrunde helt øverst i åsen⁷. Den ene villa efter den

⁴ *vinkler*: markering af militære grader. Jo flere vinkler, des højere militær grad.

⁵ *huldrehjem*: bosted for et kønt, overnaturligt kvindeligt væsen, som holder til i bjerge og høje og prøver at lokke unge mænd til sig.

⁶ *lukrative*: når noget giver et stort økonomisk udbytte i forhold til indsatsen.

⁷ *ås*: markant, langstrakt bakke.

anden dukkede op af snedybet; de lignede kæmpestore UFO'er, millionærboliger fra en anden planet. De gule lys fra opgange og indgange dansede for vores øjne, pulserede, voksede, trak sig sammen. Toppene på snedyngerne befandt sig over vores hoveder; det var ligesom at gå i en glitrende tunnel.

Her! tænkte Lester. Han sagde det ikke, det er jeg helt sikker på, og i det samme mærkede jeg, hvor træt jeg var. Bag os havde vi en enorm fysisk anstrengelse. Vores ben ville ikke længere nu. Syren bankede derudad i bevidstheden, jeg så mig selv udefra, jeg så, at mine egne batterier var næsten flade, auraen, der trak sig ind mod kroppen. Jeg kunne ikke mere. Jeg ville bare sove til efter nytår.

Lester spændte sin rygsæk af og fandt den foldebare spade af galvaniseret⁸ metal frem. Det virkede så naturligt, kan jeg huske. Som alle andre nordmænd havde vi fået det ind med modernælken. Problemer i snehavet? Grav dig ned. Grav dig ned i tide. Lester gik i gang med snedyngerne, og jeg hjalp til med hænderne. Han skar fine blokke ud af den hårdt pakkede sne og lagde dem til side, de skulle siden udgøre ydervæggen. Senere gravede vi lige ind, inden vi fortsatte i en skarp vinkel til højre.

Det var en anden verden. En anden stjerne. Vi lå ved siden af hinanden på Lesters liggeunderlag. Det runde huleloft over os fik mig til at tænke på den livmoder, jeg kom fra. Det var ikke koldt. Vi havde tændt et stearinlys og lå og betragtede flammen og skyggerne, der legede hen over de glatte vægge. På grund af den varme, som vi selv og lyset frembragte, lagde der sig et tyndt islag, en fin glasur over vægge og loft. Det var helt umuligt at tage ind, at vi faktisk lå i en hule på en af byens fornemmeste villaveje. Udenfor var det mørkt endnu, men af og til kom nu en eller anden bil forbi. Da de passerede den tilmurede dør, hvor snelaget var tyndest, kastede forlygterne et varmt lys ind i vores værelse. Der var noget næsten fysisk ved det lys, vi kunne stikke hænderne ind i det, varme os.

Lester fandt to trip mere. Vi spiste hvert vores. Så faldt vi i søvn.

Jeg har aldrig oplevet noget lignende: At vågne påvirket af LSD. Det er en tilstand hinsides alt andet, fordi mindet om, hvad du har indtaget, er helt væk. Når man vågner i en snehule under de her omstændigheder, er man uvilkårligt ét med hulen, den er en del af dig, sådan har det altid været. I uendelige tider har jeg, sammen med den mærkelige gestalt⁹ ved siden af mig, ham, der er en anden side af mig — været her. Her er jeg i min urform, hulemanden, fostret. De dæmpede lyde udefra, lysene, der stryger hen over det buede loft, hver gang nogen kommer forbi derude i det fremmede, det er alt, hvad jeg ikke kan vide noget om. Jeg har ikke lyst til at blive født en gang til, jeg husker lyd- og lyschokket fra sidst i detaljer, det intense ubehag ved fysisk tilstedeværelse i tid og rum.

Lester vågnede også. Han sagde et eller andet. Jeg ved ikke hvad, men det var grønt og rosa. Han tændte stearinlyset igen, og jeg kom til at kaste et blik på mit ur. Det var et morsomt ur. Når jeg førte venstre arm frem og tilbage, hang det grønne lys efter fra de selvlysende visere som tynde tråde. Af en eller anden grund viste klokken halv fem. Det sagde mig ikke meget. Jeg havde ingen anelse om, at jeg havde sovet i næsten tolv timer. I et villakvarter. I en snehule i en snedyng. Jeg var helt og holdent til stede i øjeblikket, plyndret for moral, ideer, tvivl og tro. Jeg var her. I det, der var mit eget. Væggen var glat, når jeg førte hånden hen over den. Der var noget vellystigt ved dette kolde, våde. Nu og da kunne vi høre stemmer fra mennesker ude på vejen. De nærmede sig. Så forsvandt de igen. Jeg forstod ikke et ord, men kunne lide at ligge dér i halvmørket og lytte til melodien i

⁸ *galvaniseret*: overtrukket med et beskyttende lag metal.

⁹ *gestalt*: skikkelse.

- 130 sproget.
Tiden gik. Eller tiden stod. Jeg ved det ikke. Vi befandt os i det her vakuum¹⁰.
Stearinlyset, der brændte. Lyden af vores eget åndedrag. Hjerteslagene. Så: tunge spadestik.
Der var nogen, der gravede i snedriverne fra siden, som vendte ind mod villahaven.
— Hallo? Er der nogen derinde?
- 135 Forståelsen af sproget faldt på plads igen. Jeg begyndte næsten at græde, der var noget smertefuldt ved det faktum, at ordenes blinde melodi forsvandt. Billedet af mig selv som hulemanden, et foster svøbt i hvidt, forsvandt.
— Hallo?
Vi svarede ikke. Vi sad helt stille i skæret fra stearinlyset.
- 140 Det var en voksen mands stemme. Han bandede og gravede.
Gennembruddet kom lige i vinklen mellem den smalle gang og selve hulen. Vi så et glimt af den blanke spade; så faldt væggen ind i rummet, og vinteraftenen blev synlig for os. Ude i haven stod tre mennesker i sne til knæene. En mand og en kvinde og et pigebarn på fem-seks år. Manden støttede sig til spaden og så på os, mens han hele tiden rystede på hovedet.
- 145 — Jeg tror ikke på det, sagde han. — Jeg nægter at tro det, jeg ser.
— Herregud! sagde kvinden.
Barnet begyndte at græde.
Jeg forstod dem. Jeg vil ikke sige andet. Jeg forstod det grædende barn, kvinden, der påkaldte Vorherre, og manden, der ikke kunne tro, hvad han så. Det er ikke hverdagskost
- 150 at møde to italienske piloter fra Anden Verdenskrig i sin egen have. Særligt ikke, når de sidder inde i en snehule. På den anden side: Hvem forventer hverdagskost på selvste juleaften?
— Tag den med ro, sagde Lester. — Vi går nu.
Manden ville vide, hvem vi var, og det forklarede vi ham, så godt vi kunne, selv om jeg
- 155 personligt ikke var helt sikker. Hvem er man egentlig?
— Har I sovet her i nat? spurgte kvinden.
Ja, det havde vi.
Barnet græd og græd.
— Så, så, sagde faren og uglede datterens hår. Og til os: — Det var Helene, der fandt jer.
- 160 Hun så lysskæret i sneen.
— Tusind tak, sagde Lester. — Du husker fortællingen om de tre vise mænd, der fulgte lyset fra stjernen?
Hun nikkede hikstende.
— Det er juleaften, sagde kvinden. Så tog hun sig selv i det og kastede sig ud på dybt
- 165 kristent vand. — I skal ikke gå herfra på tom mave. Kalkunen er i ovnen.
Manden så forlegen ud, men protesterede ikke.
- Der sker så lidt heroppe, sagde hun. — Alt står stille. Det ... Hun havde drukket meget og hurtigt, og hun var ikke helt rolig på hånden, da hun skar kalkunen ud. Det dækkede
- 170 bord svømmede i farver; jeg holdt fast i et vinglas. Henne i et hjørne af stuen pulserede det oplyste juletræ af elektriske lys og glaskugler. Den lille dame havde forlængst sagt farvel til angsten, nu drak hun sodavand, mens hun studerede os nysgerrigt. Vi havde taget de italienske flyverdragter af, men vi kom alligevel fra en anden planet.
- Der sker ikke så meget nogen steder, sagde Lester. — Det sner og blæser. Af og til
- 175 bliver det jul.
— Jamen skål! sagde manden.

¹⁰ *vakuum*: tomrum, ventesituation.

Vi skålede. Det var en god vin fra egen kælder.

— Det må jeg sige! sagde manden. — Når jeg fortæller det her på arbejdet. At I ... Han grinede lykkeligt.

180 Kalkunen voksede i min mund. De brændende lys på bordet fik mig af en eller anden grund til at tænke på Kristus.

— Tænk engang! sagde hun. — At I lå derude i nat.

— Ja, sagde jeg. — Og herinde lå I. Det er en mærkelig verden.

— Bagefter skal vi gå rundt om juletræet, sagde barnet. — Og synge alle sangene.

185 — Det kan du tro! sagde Lester.

Vi gik rundt om træet. Vi sang alle sangene. Kvinden blev fuldere og fuldere, men hun havde gode manerer og tog sig sammen.

Siden var der pakkerne. Lyden af det knitrende papir. Farverne. Rød, grøn og blå knitren i min hjerne. Manden i huset havde på en uforklarlig vis formået at smugle to flasker
190 årgangsvin ind under træet. Det rørte mig, jeg begyndte at græde, mens Lester allerede var i gang med at bygge en middelalderborg med den lille piges Legoklodser. Jeg gik ud i gangen og skar udmærkelserne af min flyverdragt. Jeg gav dem til manden, samtidig med at jeg forklarede ham, at han havde fået en ny hobby. Min kniv gav jeg til pigebarnet, der nu var blevet Lesters bedste ven og bygherre. Jeg ville give min sølvring til kvinden, men hun
195 havde trukket sig tilbage. Jeg så hende for mig, på tværs af en dobbeltseng et sted langt inde i den store villa.

Manden og jeg sad og talte forbi hinanden i nogle timer, mens vi møjsommeligt arbejdede os gennem hans vinkælder. Jeg blev mere og mere ædru for hvert glas; det var LSD'en, der trak sig. Lester var stadig højt oppe; langt inde i sin egen byggeverden. Han arbejdede nu på det østlige tårn, mens han hele tiden lirede intrikate¹¹ eventyr, knyttet til borgen, af sig. Den lille sad med store øjne og åben mund.

Til sidst orkede jeg ikke mere. Manden havde et godt hjerte, men en social intelligens, der kun tillod ham at kredse omkring franske vingodser samt import af biler i luksusklassen. I takt med at han blev mere og mere beruset, gik han også ind i en selvbebrejdende fase,
205 hvor han fokuserede på at få mig til at forstå, at han angrede, at han havde indrettet sit liv, som han havde. Til helvede med det materielle nu. Til helvede med status, stress og falske venskaber. Som ung havde han været god til at tegne. Nu ville han begynde at tegne igen. Han ville opsige arbejdet, og så ville han begynde at tegne for alvor. Han ville slet og ret blive som Lester og jeg. Han tog det vel for givet, at vi lavede kunst, fordi vi havde så uglet
210 hår og i øvrigt gik rundt i italienske flyverdragter fra Anden Verdenskrig.

Jeg takkede af. Jeg kan ikke fordrage millionærer, der hader sig selv i fuldskab. Lester måtte jeg bare opgive; han var blevet en lille dreng igen og ville formentlig forblive det resten af natten.

Udenfor var der blevet helt stille. Stjerneklart og gnistrende koldt. Jeg glædede mig til den lange gåtur ned til centrum. Da jeg passerede snehulen, så jeg, at stearinlyset var tændt igen.

Hun sad på hug iført Lesters flyverdragt med en flaske sherry i hånden. Hendes læber var stadig i bevægelse. Det var umuligt at høre, hvad hun sagde, men senere har jeg holdt af at forestille mig, at hun sad der og fortalte sig selv, hvad hun egentlig hed.

¹¹ *intrikate*: indviklede.